

FUNDACJA

CVIS
POLONVS

Opis modelu działania samorządu szkolnego

„Szkoła - przejrzysta
przestrzeń publiczna”



Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Środki Przejściowe Granty dla organizacji pozarządowych w celu intensyfikacji społecznych inicjatyw antykorupcyjnych PL 2005 /017-488.05.01

FUNDACJA

CIVIS
POLONUS

Za treść publikacji odpowiada Fundacja Civis Polonus, poglądy w niej wyrażone nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Wydawca:

Fundacja Civis Polonus

Tel: 22 4988858, 0505002964, 0512033678, 0501870475

e-mail: fundacja@civispolonus.org.pl

www.civispolonus.org.pl

Opracowanie graficzne:

artbro Sp. j.

Druk:

Studio Design Express

Robert Mączyński

Ul. Krępowieckiego 11 m 216, 01-456 Warszawa

Przedruk materiałów Fundacji Civis Polonus w całości lub części możliwy jest wyłącznie za zgodą Fundacji.

© Copyright by Fundacja Civis Polonus, Warszawa 2008

Spis Treści

Wstęp	4
1. Szkoła jako miejsce przygotowania jednostek do roli obywateli – kontekst	7
2. Szkoła przejrzysta i partycypacyjna	11
3. Opis modelu działania samorządu uczniowskiego	15
4. Informacja o projekcie „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”	27

Wstęp:

Szkoła jest pierwszą instytucją publiczną, z którą styka się młody człowiek - jest miejscem kształtowania jego postaw, gdzie uczeń przejmuje pewne wzorce postępowania. Celem, do którego powinniśmy dążyć, jest promowanie modelu szkoły, która w swoich działaniach wychowawczych i edukacyjnych zmierza do kształtowania w uczniach otwartej i prospołecznej postawy oraz wspiera aktywność obywatelską młodzieży.

Obserwując sposób funkcjonowania szkoły oraz relacje między poszczególnymi grupami szkolnej społeczności, młodzież poznaje mechanizmy, które przenosi potem na wyższy poziom - swojego dorosłego funkcjonowania w społeczeństwie i państwie. Dlatego tak ważne jest, by będąc w szkole, poznała stosunki oparte na dialogu i aktywnym udziale wszystkich członków szkolnej społeczności w życiu szkoły. Szkoła ma za zadanie kształtować ucznia, od którego nie tylko egzekwuje się obowiązki, ale który potrafi również artykułować swoje potrzeby, zna swoje prawa i ma w szkole możliwość się o nie upomnieć. Szkoła powinna stwarzać uczniom warunki aktywnego działania w jej ramach, umożliwiać im rozwój zainteresowań, a przede wszystkim wspierać i inspirować młodzież do podejmowania inicjatywy przez nią samą - dla siebie, dla rówieśników, czy lokalnej społeczności. Nie bez znaczenia jest tu także stopień otwarcia się szkoły na jej otoczenie, bo poprzez współpracę ze środowiskiem zewnętrznym (np. organizacjami pozarządowymi) stwarza się uczniom dodatkowe możliwości rozwoju, pełnego uświadomienia sobie i wykorzystania ich własnego potencjału, wyjścia na zewnątrz i współdziałania na rzecz innych.

Niniejsza publikacja przedstawia proste w zastosowaniu narzędzia, które pozwalają włączać uczniów w procesy decyzyjne, przekazywać im odpowiedzialność za działania i pokazać młodym ludziom, że ich głos się liczy, a wiele rzeczy zależy od ich osobistego zaangażowania. Jest to cenny wkład w poszukiwanie modelu szkoły nowoczesnej i otwartej, łączącej przekazywanie wiedzy z przygotowaniem ucznia do pełnienia roli aktywnego i odpowiedzialnego obywatela. Mam nadzieję, że będzie źródłem inspiracji zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Taka lekcja szkolnej demokracji z pewnością zapoczątkuje w przyszłości i przyczyni się do budowy społeczeństwa obywatelskiego w naszym kraju.

Krzysztof Stanowski
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Edukacji Narodowej

Uczestnicy projektu - DREZDENKO:

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
w Drezdenku, ul. Konopnickiej 2,
66-530 Drezdenko

Uczniowie:

Renata Staszak
Patrycja Kowal
Magda Kopczany
Emanuela Grzebyta
Michał Pieróg

Nauczyciel:

Wiesław Pietruszak



Szkoła jest instytucją, której zadaniem jest nie tylko przekazywanie wiedzy, ale także wychowywanie. Celem niniejszej publikacji jest wsparcie nauczycieli w działaniach prowadzących do wychowywania młodych ludzi do roli obywateli demokratycznego państwa.

By było to możliwe, konieczne jest stworzenie w szkole takich warunków, aby młodzież ćwiczyła ważne umiejętności obywatelskie oraz by uczęszczając do szkoły, na przykładzie jej funkcjonowania, poznawała mechanizmy właściwie działających instytucji publicznych.

1. Szkoła jako miejsce przygotowania jednostek do roli obywateli – kontekst

W obecnych czasach mamy do czynienia z dynamicznym rozwojem demokracji obywatelskiej, zwanej również demokracją partycypacyjną. Jej istotą jest poszerzenie wpływu obywateli na sprawy publiczne tak, aby ich rola nie ograniczała się do wyboru reprezentantów. Jakość demokracji partycypacyjnej zależy w dużej mierze od tego, czy jednostki odnajdują się w roli obywateli – osób zaangażowanych, współdecydujących o sprawach publicznych. Rozwój tak rozumianej demokracji można zaobserwować zarówno w sferze normatywnej (wizja demokracji), jak i pragmatycznej (sposoby rządzenia).

W sferze normatywnej teoretycy demokracji partycypacyjnej akceptują instytucje przedstawicielskie i procedurę wyborczą, uznając je za konieczny mechanizm demokratyczny w społeczeństwach przekraczających kilka tysięcy członków. Innymi słowy, w takich, gdzie demokracja bezpośrednia trudna jest do praktykowania. Jednocześnie twierdzą, że to nie wystarczy. „Uczestnictwo wyborcze nie jest ani prawdziwym, ani właściwym miejscem uczestnictwa. (...) Uczestnictwo, właściwie i sensownie rozumiane polega na osobistym udziale, aktywnym i chętnym włączaniu się. Uczestnictwo nie jest prozaicznym *byciem częścią czegoś* (zwykle bycie wplątany w jakieś zdarzenia), a tym bardziej niechcianym, przymusowym *włączeniem do czegoś*. Uczestnictwo to ruch samoistny, dokładne przeciwieństwo bycia włączonym

w ruch (z cudzej woli), czyli przeciwieństwo zmobilizowania.”¹ Uczestnictwo nie ogranicza się zatem do wchodzenia w rolę obywateli raz na kilka lat w czasie wyborów. Chodzi tu o stałe, znaczące i, co ważne, dobrowolne zaangażowanie.

Piszący o demokracji deliberatywnej² podkreślają znaczenie zainteresowania obywateli i debat nad sprawami wspólnymi – problemami i możliwymi ich rozwiązaniami – dla społecznej zgody, a co za tym idzie, przetrwania demokracji. Joshua Cohen³ uznaje, że demokracja deliberatywna ma miejsce, gdy członkowie społeczeństwa czy stowarzyszenia podejmują decyzje dotyczące ich wspólnoty w wyniku debat, wspólnych rozważań. Ważne decyzje nie mogą być pozostawione jakiegokolwiek grupie specjalistów od władzy. Podstawą do formułowania zasad i praw wspólnoty powinna być dyskusja pomiędzy równymi członkami społeczności.

Przedstawione wyżej wizje demokracji bliskie są tej postulowanej przez filozofów politycznych nazywanych komunitarianami. Tym czego szukają komunitarianie jest *silna demokracja* (według określenia Benjamina Barbera), która wykracza poza akt głosowania i włącza w proces decyzyjny wszystkich swoich członków.⁴

Normatywne postulaty partycypacji obywatelskiej znajdują swoje odzwierciedlenie w sferze pragmatycznej – sferze zarządzania sprawami publicznymi. Najpełniejszym tego wyrazem jest zasada pomocniczości, która wpisana jest do polskiej konstytucji oraz rządzi Unią Europejską. Oznacza ona, że zorganizowani w różnych układach obywatele rządzą swoimi sprawami w granicach praw, a państwo podejmuje tylko te działania, których sami obywatele wykonać nie potrafią i nie mogą. Legitymizuje ona aktywność obywateli w realizacji zadań publicznych oraz nakazuje rządzącym decentralizację oraz uspołecznienie procesu podejmowania decyzji publicznych.

Jedną z racji stojących za decentralizacją jest potrzeba „przywrócenia państwa obywatelom”, umożliwienia im udziału w życiu publicznym. Henry Tam – amerykański socjolog – pisze, iż konieczne jest rozwinięcie zdecentralizowanych struktur wszystkich agencji, przedstawicielstw centralnych tak, by możliwa była

¹ Sartori G. (1998). *Teoria demokracji*. Warszawa: PWN, s.148

² Demokrację deliberatywną rozumiemy tutaj, za Cohenem, jako demokrację, której obywatele mają za zadanie doprowadzenie do podjęcia najkorzystniejszej dla nich decyzji na drodze kompromisu czy konsensusu

³ Cohen J. (1990). *Deliberation and Democratic Legitimacy*. w: Goodin R. (red.) *Contemporary Political Philosophy*. Oxford

⁴ Etzioni A.(1998). Wstęp. w: *The Essential Communitarian Reader*. Boston s.XIX

refleksja zarówno nad polityką, jak i konkretnymi problemami na poziomie lokalnym. Tylko tam bowiem ludzie mają poczucie rzeczywistej przynależności.⁵

Uspołecznienie działań administracji publicznej jest kolejnym wymiarem przemian zarządzania sferą publiczną. Zakłada się, że decyzje podejmowane zarówno przez władze lokalne, jak i centralne powinny zapadać dopiero po konsultacjach prowadzonych z osobami oraz instytucjami reprezentującymi tych, których regulacja bądź konkretna polityka obejmie. Przejawem rozwijającego się procesu uspołeczniania działań administracyjnych jest intensywna komunikacja z obywatelami. Z jednej strony podejmowane są wysiłki na rzecz informowania obywateli, a z drugiej zbierane są od nich informacje zwrotne na tematy działań już wdrożonych, czy też tych zaplanowanych. W ten sposób zapewniony jest większy wpływ obywateli na decyzje ich dotyczące. Konsultacje społeczne są praktyczną próbą realizacji postulatów demokracji deliberatywnej.⁶

Rozwój demokracji partycypacyjnej sprawia, że jednostki mają możliwość wpływania na decyzje społeczne. Z drugiej strony obywatele są jednak obarczani większą odpowiedzialnością. Tym samym jakość sfery publicznej polityki zależy, w większym stopniu niż dotychczas, od takich kompetencji obywatelskich jednostek jak: umiejętność debatowania, współpracy, znajomość praw i zasad ich egzekwowania, czy też ćwiczenie w krytycznym nastawieniu do informacji.

Szkoła wydaje się odpowiednią przestrzenią, by pełnić ważną rolę w przygotowaniu jednostek do pełnienia roli obywateli w demokracji partycypacyjnej. By jednak tak się stało, konieczne jest wypracowanie mechanizmów pozwalających ćwiczyć uczniom aktywne obywatelstwo oraz rozumienie istoty funkcjonowania państwa demokratycznego.

Proponujemy zatem by o szkole myśleć jako o przestrzeni publicznej, której organizacja pozwala uczniom na ćwiczenie się w roli obywateli państwa demokratycznego. Szkoła powinna zatem być przejrzysta i partycypacyjna.

⁵ **komunitarianizm**, kierunek w amerykańskiej filozofii politycznej, który powstał w latach 80. XX wieku na gruncie krytyki liberalizmu, zwłaszcza jego wersji indywidualistycznej. Główni przedstawiciele to R. Bellah, A. MacIntyre, M. Sandel, Ch. Taylor, M. Walzer, A. Etzioni; w odróżnieniu od liberalizmu, komunitaryzm kładzie nacisk nie tyle na niezależność i prawa jednostki, ile na jej związki i obowiązki społeczne, a także wspólne wartości, które są niezbędne do przetrwania społeczeństwa. (www.pwn.com.pl)

⁶ stopniowy rozwój uspołecznienia decyzji administracji publicznej w Polsce opisany jest m.in. w książce: Długosz D., Wygnański J.J., (2005), *Obywatele współdecydują*, Warszawa, Stowarzyszenie na Rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych

Uczestnicy projektu - WARSZAWA:

XXXIII Liceum Ogólnokształcące
im. Mikołaja Kopernika w Warszawie
ul. Józefa Bema 76, 01-225 Warszawa

Uczniowie:

Jakub Szuba
Łukasz Świderek
Sylwia Szymczakowska
Michał Komor

Nauczyciel:

Małgorzata Żaglewska



2. Szkoła przejrzysta i partycypacyjna

Obserwując szkołę jako instytucję państwa, młodzi ludzie powinni nauczyć się, że państwo demokratyczne działa w sposób przejrzysty (obywatele mają swoje prawa, które przedstawiciele władzy respektują, władza jest rozliczana ze swoich decyzji) oraz włączający (decyzje dotyczące życia wspólnoty podejmowane są w porozumieniu z obywatelami, mile widziane są oddolne inicjatywy). Odpowiedni program działania samorządu uczniowskiego może w znaczny sposób przyczynić się do tego, że doświadczenie bycia w szkole będzie dla uczniów okazją do funkcjonowania w dobrze działającej demokratycznej instytucji.

Szkoła powinna zatem promować zaangażowanie obywatelskie. Rada Europy przypisuje jej rolę miejsca, w którym młodzież uczy się demokratycznych reguł, ćwiczy się w roli członka wspólnoty demokratycznej. „Demokracja jest w szkole niezwykle istotną sprawą przede wszystkim dlatego, że szkoła jest miejscem, gdzie dzieci uczą się żyć w społeczeństwie. (...) Młodzi ludzie muszą znaleźć miejsce w społeczeństwie jako odpowiedzialni, oddani obywatele, którzy szanują innych i dlatego szkoła spełnia funkcję wpajania demokratycznych postaw i wartości. (...) Jeśli młodzi ludzie mają nauczyć się żyć w społeczeństwie demokratycznym, niezbędne jest oparcie edukacji na zasadach demokratycznych”.⁷

Szkoła jest dla młodych ludzi ważną przestrzenią publiczną, w której uczniowie występują w relacji obywatel – instytucje państwa, reprezentowane przez funkcjonariuszy państwowych, czyli w tym przypadku dyrekcję szkoły, nauczycieli oraz pedagogów. Młodzi ludzie, obserwując szkołę jako instytucję państwa, powinni nauczyć się, że państwo demokratyczne działa w sposób przejrzysty: obywatele mają swoje prawa, które przedstawiciele władzy respektują; decyzje dotyczące życia wspólnoty podejmowane są w porozumieniu z obywatelami; władza jest rozliczana oraz iż istnieją przestrzenie dla oddolnych działań obywatelskich.

Marek Nowicki, odwołując się do art. 2 Konstytucji, mówiącego o tym, że „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym (...)”, zaproponował by myśleć o szkole jako instytucji prawnej. Szkoła Prawna zakłada

⁷ Cytat za M. Sielatycki *Demokratyczne zarządzanie szkołą*, w: Dyrektor szkoły nr 12/2006

jawność, jasność i przewidywalność reguł gry. „Państwo prawne to takie, w którym jasno określone, powszechnie znane i stabilne są reguły gry pomiędzy obywatelem a władzą. To państwo, w którym z dużą pewnością przewidzieć możemy reakcje władz na nasze zachowanie – za co i jak będę ukarani, za co i jak nagrodzony, a jakie moje zachowania nie wywołają żadnej reakcji władzy, która pozostanie wobec moich działań bierna”⁸. Szkoła, chcąc stanowić przykład dobrze funkcjonującego państwa demokratycznego, musi w jasny sposób określać prawa i obowiązki uczniów. Prawa i obowiązki muszą być sformułowane w sposób zrozumiały dla uczniów tak, by wiedzieli jakim regułom podlegają. Zapisy statutu, definiujące uprawnienia oraz zobowiązania uczniów, muszą być sformułowane precyzyjnie, co pozwoli na określenie wynikających z nich zobowiązań dla pracowników szkoły oraz konkretnych zadań i zachowań, które nakładane są na uczniów.

Jednym z najważniejszych praw jednostek w państwie demokratycznym, a więc także w szkole prawnej, są prawa proceduralne, czyli umożliwiające jednostce korzystanie z przysługujących jej praw. Prawa proceduralne powinny być zapisane w sposób precyzyjny w statutach szkół tak, by uczniowie mogli skarżyć się na ewentualne naruszenie swoich praw.

Szkoła, przygotowując młodych ludzi do roli obywateli, powinna umożliwiać im uczenie się wpływania na decyzje władz publicznych, wpajając im, że demokratyczna władza musi wprowadzać mechanizmy legitymizujące jej postępowanie, a skuteczność jej działań w dużej mierze zależy od rozpoznania potrzeb i problemów obywateli. Oznacza to wprowadzenie na terenie szkoły procedur konsultacji projektów decyzji wypracowywanych przez dyrekcję, czy też grono pedagogiczne z uczniami. By uczniowie byli w stanie konsultować, muszą umieć formułować swoje opinie, prezentować je, dyskutować i wreszcie wypracowywać decyzje uwzględniające różne interesy.

Jeśli chcemy by w przyszłości nasi współobywatele „brali sprawy w swoje ręce”, działali na rzecz swojej społeczności lokalnej, trzeba nauczyć młodzież podejmowania oddolnych działań. Szkoła może stanowić doskonałe miejsce ćwiczenia się uczniów w byciu aktywnym, planowaniu i realizacji swoich projektów. By to było możliwe, niezbędne jest uczenie współpracy, porozumiewania się, brania

na siebie odpowiedzialności za szkolne wydarzenia, za działania na rzecz społeczności.

Wreszcie ważną rolę szkoły powinno być uczenie młodzieży debatowania na temat ważnych kwestii społecznych. Umiejętności identyfikowania swojego stanowiska, formułowania opinii, doboru argumentów, wystąpień publicznych, są niezbędne dla bycia aktywnym obywatelem w przyszłości.

Uczestnicy projektu - GARWOLIN:

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1
im. Bohaterów Westerplatte w Garwolinie
ul. Kościuszki 53, 08-400 Garwolin

Uczniowie:

Angelika Zawadka
Anna Sitek
Izabela Mączka
Monika Radziejewska
Katarzyna Zielińska
Dorota Zadrożna

Nauczyciele:

Lilianna Rękawek
Anna Kałczyńska



3. Opis modelu działania samorządu uczniowskiego w szkole przejrzystej i partycypacyjnej

Proponujemy model działania samorządu uczniowskiego, który będzie promował wiedzę uczniów o ich prawach i obowiązkach, reprezentował ich interesy, konsultował decyzje podejmowane przez dyrekcję, a dotyczące młodzieży, oraz rozliczał dyrekcję szkoły z działań podjętych na rzecz uczniów. Typy działań samorządu uczniowskiego, zwiększające partycypacyjny i przejrzysty charakter szkoły, to:

1. Artykułowanie oraz reprezentowanie interesów uczniów.
2. Przestrzeganie praw ucznia w szkole.
3. Realizacja oddolnych projektów uczniów.
4. Debaty szkolne.

Ad 1.) Artykułowanie oraz reprezentowanie interesów uczniów

Bardzo ważnym polem działania samorządu uczniowskiego jest reprezentowanie interesów uczniów wobec nauczycieli oraz dyrekcji szkoły.

W każdej grupie, także szkolnej, pojawiają się problemy, które trzeba rozwiązać, pomysły warte zrealizowania po to, aby uatrakcyjnić codzienność. Rolą działań, które wzmocnią reprezentację uczniów, jest ujawnianie problemów oraz dobrych pomysłów młodzieży. Po tym jak zostaną one zidentyfikowane, można poszukać najlepszych środków pozwalających pozbyć się kłopotów i urzeczywistnić pomysły.

Gdy myślimy o typach działań, których celem jest reprezentowanie interesów uczniów, warto wskazać następujące propozycje:

- zbieranie informacji na temat problemów, z jakimi spotykają się na co dzień uczniowie oraz projektowanie ich rozwiązań;
- wpływanie na proces podejmowania decyzji dotyczących funkcjonowania szkoły, opracowywanych przez dyrektora oraz radę pedagogiczną.

Zbieranie informacji na temat problemów, z jakimi spotykają się na co dzień uczniowie oraz projektowanie ich rozwiązań

Ważną rolą samorządu uczniowskiego jest diagnozowanie potrzeb i problemów uczniów („co nie jest tak jak powinno być?”) oraz próba szukania optymalnych rozwiązań („co możemy zrobić by było lepiej?”). Wiedzę o problemach można zdobywać w sposób nieformalny poprzez rozmowy między uczniami. Wadą takiej metody jest dotarcie do ograniczonej liczby uczniów, w tym głównie znajomych.

Można przeprowadzać **ankiety**, w których zadawać będziemy pytanie o najpilniejsze, najważniejsze sprawy do załatwienia w szkole.

Posługując się ankietą warto pamiętać o:

- precyzyjnym formułowaniu pytań
- zapewnieniu anonimowości
- policzeniu wyników
- prezentacji raportu z badania uczniom oraz nauczycielom

Ankieta może stanowić ważne źródło informacji o opiniach uczniów na temat wagi problemów, czy też poparcia uczniów dla pewnych rozwiązań.

W niektórych szkołach umieszczane są tzw. **skrzynki zaufania**, do których anonimowo można wrzucać kartki z informacjami o problemach, ale też z pytaniami czy sugestiami dotyczącymi życia szkoły, a skierowanymi do dyrekcji.

Celem istnienia skrzynki zaufania w szkole jest stworzenie kanału systematycznej komunikacji uczniów z dyrekcją. Uczniom daje ona przestrzeń do swobodnej, anonimowej wypowiedzi na temat funkcjonowania szkoły, zasad i reguł w niej panujących. Dla nauczycieli i dyrekcji jest źródłem cennych informacji, których najprawdopodobniej w inny, bardziej jawny sposób nigdy by nie zdobyli. W konsekwencji sprawnie działający mechanizm komunikowania się dorosłych z młodzieżą, w postaci tej skrzynki, daje szansę na uczestnictwo uczniów w życiu szkoły.

Zasady, o których trzeba pamiętać tworząc narzędzie dialogu uczniów z dyrekcją w postaci skrzynki zaufania to:

- akcja informacyjna wśród uczniów dotycząca powstania skrzynki zaufania
- oficjalne rozpoczęcie działania skrzynki zaufania
- poinformowanie uczniów o zasadach funkcjonowania skrzynki, tj. jak często będą wyjmowane i analizowane treści w niej się znajdujące, w jaki sposób i w jakim czasie dyrekcja będzie ustosunkowywała się do uzyskanych informacji
- systematyczna reakcja dyrekcji i nauczycieli na uzyskane komunikaty od uczniów

Najczęściej skrzynka ta jest sposobem na artykułowanie kwestii trudnych, problemowych. Jeśli jakieś kwestie, tematy powtarzają się wśród zebranych informacji to wiadomo, że problem jest poważny, dotyczy całej szkoły, a co za tym idzie, konieczna będzie interwencja samorządu uczniowskiego. Gdy już wiadomo z jakimi problemami mamy do czynienia, kluczowe jest zaproponowanie ich rozwiązań. Pomysły środków zaradczych powinny być jak najbardziej realne, możliwe do zastosowania oraz powinny spotykać się z aprobatą zarówno uczniów jak i nauczycieli. Dlatego warto jest poddać zaistniałe pomysły pod dyskusję tak, by pozwolić sobie na zwrócenie uwagi na ich słabe strony oraz możliwe zagrożenia. Przedyskutowanie proponowanych rozwiązań sprawi również, że uczniowie będą rozumieli dlaczego pewne środki zostaną zastosowane i w jaki sposób będą wcielane w życie. Nie będą wtedy czuli się zaskoczeni. Najlepiej zorganizować otwarte spotkanie, podczas którego zaprezentowana zostanie propozycja rozwiązania problemu.

„Skrzynka zaufania” wisi w Zespole Szkół
Ponadgimnazjalnych nr 1
im. Bohaterów Westerplatte w Garwolinie.

Swoje wypowiedzi młodzież kieruje
do Rzecznika Praw Ucznia, który został powołany
w trakcie realizacji projektu
„Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”.



Konsultowanie istotnych decyzji dotyczących szkoły, opracowywanych przez dyrektora i radę pedagogiczną

Reprezentowanie interesów uczniów powinno mieć miejsce poprzez konsultowanie i opiniowanie przez nich ważnych projektów decyzji wpływających na życie szkoły, a przygotowywanych przez nauczycieli lub dyrekcję szkoły.

Ważne jest by pamiętać, że wyniki konsultacji nie mają wiążącego charakteru dla decyzji podejmowanych przez dyrektora szkoły. To dyrektor odpowiada samodzielnie za podejmowane decyzje. Celem konsultacji jest jedynie zasięgnięcie opinii uczniów na temat rozwiązania jakiegoś problemu czy realizacji projektu.

W niektórych szkołach wprowadzono – obowiązkową w przypadku dokumentów, decyzji opracowywanych przez dyrekcję, a dotyczących wszystkich uczniów – procedurę opiniowania. Polega ona na tym, że projekt decyzji przekazywany jest przez dyrektora uczniom: można go przekazać reprezentantom samorządu uczniowskiego lub upowszechnić poprzez, na przykład, umieszczenie go na tablicy informacyjnej, dzięki czemu każdy uczeń będzie miał możliwość zapoznania się z nim. Po przekazaniu projektu samorządowi uczniowskiemu, jego reprezentanci powinni poinformować uczniów o prowadzonych konsultacjach. Uczniowie mogą wtedy przygotować wspólne stanowisko dotyczące projektowanej decyzji, w którym wyrażają swoją aprobatę, albo sprzeciw lub proponują pewne korekty. Ważne jest by uczniowie spotkali się, postarali się zrozumieć cel wprowadzania przez dyrekcję jakiejś decyzji oraz, po dyskusji w grupie zainteresowanych osób, sformułowali pisemne stanowisko uczniów. Niektóre decyzje dyrekcji mogą mieć bardzo duże znaczenie dla życia szkolnego. Takie istotne decyzje warto poddać ogólnoszkolnej debacie.

Organizując konsultacje należałoby pamiętać o kilku zasadach:

- jasno określony przedmiot opiniowania (w jakiej sprawie uczniowie mają wygłosić swoją opinię?)
- termin przekazywania opinii
- sposób przekazywania opinii (pisemny, spotkanie itp.)
- informacja na temat uwzględnionych uwag oraz powodu odrzucenia pewnych opinii (np.: w postaci raportu, informacji na spotkaniu)

Przykładowe decyzje nadające się do konsultacji dyrekcji z uczniami:

- udział szkoły w ogólnopolskich programach, takich jak np.: Szkoła bez przemocy, Młodzi Głosują, Góra Grosza
- lista i tematyka zajęć pozalekcyjnych
- tematyka apeli szkolnych
- forma nagród dla najlepszych uczniów
- nagrody dla nauczycieli

CYKLICZNE SPOTKANIA REPREZENTACJI SU Z DYREKCJĄ

Dobrym sposobem na systematyczną komunikację dyrekcja – uczniowie jest organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli dyrekcji szkoły z reprezentantami samorządu uczniowskiego. Dzięki temu samorząd uczniowski będzie wiedział, jakie są plany dyrekcji dotyczące funkcjonowania szkoły. Natomiast dyrektorzy będą mieli okazję do rozmowy na temat problemów uczniów, planów samorządu uczniowskiego. Spotkania takie sprzyjają planowaniu wspólnych działań oraz mogą przyczynić się do przełamania antagonizmu nauczyciele – uczniowie. Ważne jest by wyznaczyć stałe terminy spotkań tak, by miały one systematyczny charakter. Dzięki temu obie strony – dyrektor i uczniowie – będą na bieżąco przekazywać sobie informacje. Będzie to także dobra okazja do wypracowywania wspólnych rozwiązań różnego rodzaju problemów.

Bardzo istotne jest by po każdym takim spotkaniu przygotowywać notatkę na temat ustaleń i upubliczniać ją innym uczniom, np. wywieszając ją w gablocie, przekazując informacje ustnie lub zamieszczając informację w gazetce szkolnej. Dzięki temu promowana będzie zasada przejrzystości, a uczniowie nie uczestniczący w spotkaniach będą wiedzieli jakie decyzje zostały podjęte.

Ad 2.) Przestrzeganie praw ucznia w szkole

Obowiązujący system prawny szczegółowo określa prawa dziecka, w tym także prawa dziecka w systemie edukacji. Wystarczy przypomnieć, że preambuła do ustawy o systemie oświaty zawiera odniesienie do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka,

Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz do Konwencji o Prawach Dziecka. Współbrzmące z tymi zapisami są zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy – o nauczaniu i pobieraniu nauki w zakresie praw człowieka w szkołach. W zaleceniach czytamy między innymi: *Nauczanie praw człowieka w szkołach ma na celu doprowadzenie do zrozumienia takich pojęć jak: sprawiedliwość, równość, wolność, pokój i demokracja. Zrozumienie to winno być przeżyciem intelektualnym i bazować na doświadczeniu i uczuciach.*⁹

W szkolnych programach nauczania problematyka praw ucznia wchodzi w zakres wielu przedmiotów. Wystarczy zacytować kilka fragmentów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego. I tak:

- wychowanie do życia w społeczeństwie już w szkole podstawowej zawiera treści dotyczące *praw i obowiązków obywatelskich*
- w gimnazjum wśród zadań szkoły wymieniona jest *pomoc w rozpoznawaniu własnych praw i obowiązków* oraz *ukazywanie praktycznych zastosowań i procedur demokratycznych w społeczności szkolnej*
- jednym z zadań liceum jest *ukazanie uczniom wzorca państwa prawnego, funkcjonującego na podstawie mechanizmów demokratycznych*

Prawa dziecka w szkole są prawami człowieka mającego specyficzne potrzeby ze względu na swoją niedojrzałość, ale i prawami człowieka jako osoby, tzn. niepowtarzalnej jednostki ludzkiej. Dziecku przysługują takie same prawa człowieka jak dorosłemu, ograniczone oczywiście przez brak zdolności do czynności prawnych. Zatem dziecko, w przypadku występowania o naruszenie jego praw, musi być reprezentowane przez przedstawiciela ustawowego – rodzica lub opiekuna prawnego.

Prawa ucznia w szkole są po to, żeby chronić godność osobową dziecka, jego indywidualność i niepowtarzalność. Konstytucja w artykule 30 wprost nawiązuje do wartości jaką jest godność człowieka: „Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.”

⁹ Na podstawie: http://www.wgimnazjum.pl/pytania/pytania-prawa_ucznia.phtml

Prawa człowieka, w tym prawa dziecka w szkole, to prawa jednostki w stosunku do szeroko rozumianego państwa, w tym jego funkcjonariuszy oraz osób wykonujących zadania na zlecenie państwa, czyli również nauczycieli, pedagogów i dyrektorów. Relacja jednostka – państwo charakteryzuje się nierównością i podległością stron oraz niemożnością wyjścia z tej relacji. Tę relację możemy również zauważyć w szkole. Dziecko w szkole znajduje się w zdecydowanie nierównej oraz podległej sytuacji w stosunku do nauczyciela. Poza tym dziecko w procesie edukacji nie może wyjść ze swojej zależnej pozycji w stosunku do nauczyciela, nie może bowiem przestać być uczniem, ze względu na obowiązek szkolny, w przeciwieństwie do funkcjonariuszy społecznych m. in. nauczycieli, którzy mogą przestać wykonywać swój zawód. Zatem prawa dziecka chronią człowieka znajdującego się w słabszej, zależnej pozycji w stosunku do władzy, w tym wypadku sprawowanej przez nauczycieli na terenie szkoły.

Jak zatem możemy zwiększyć przestrzeganie praw ucznia i akceptację ich w codziennym życiu społeczności szkolnej? Pierwszym zadaniem szkoły jest **przekazywanie wiedzy na temat praw człowieka, praw dziecka i praw ucznia**. Temu służyć mogą projekty edukacyjne dotyczące praw ucznia, debaty i apele na ten temat, czy też dyskusje na godzinach wychowawczych. Najważniejszym jednak elementem nauczania praw człowieka jest tworzenie takiego klimatu w szkole, żeby prawa te były przestrzegane, a uczeń był zachęcany do udziału w demokratycznych organach szkoły, do prac nad tworzeniem jej statutu, do jasnego formułowania swych poglądów, do swobodnej wypowiedzi, a także do „praktycznego trenowania” procedur realizacji praw.

Warto zacząć od statutu szkoły, a mianowicie sprawdzić jakie konkretne prawa i obowiązki uczniów są w nim zapisane. Jeśli spełniają one Państwa oczekiwania, czyli są adekwatne do specyfiki danej placówki oświatowej, konkretne, jasne, precyzyjnie sformułowane i nie wymagają zmiany, to warto zadbać o ich upublicznienie. W sytuacji gdy zapisy statutu dotyczące praw ucznia są niewystarczająco dobrze sformułowane, dobrym pomysłem jest zaangażowanie całej społeczności szkoły, w tym uczniów, a jeśli to możliwe i rodziców, do dyskusji na temat tego co powinno się znaleźć w statucie.

Pamiętajmy, że

- każdy uczeń (także rodzic i nauczyciel) może wpływać na to jakie prawa ucznia zostaną zapisane w statutach szkół
- statuty szkół są ogólnodostępne dla każdego zarówno ucznia, rodzica, jak i nauczyciela.

W momencie gdy mamy już dobrze sformułowane prawa ucznia w statucie szkoły, możemy zająć się ich upowszechnieniem wśród uczniów.

Warto wykorzystać następujące pomysły na popularyzowanie wiedzy o prawach ucznia:

- spotkanie okolicznościowe poświęcone prawom ucznia
- gazетка ścienna, na której czytelnie przedstawimy jakie prawa ma uczeń w naszej szkole
- dyskusja na temat praw ucznia na godzinach wychowawczych
- rozwieszenie plakatów (zrobionych np. przez samorząd uczniowski), na których wymienione będą prawa ucznia.

Naszym zdaniem bardzo dobrym sposobem rozpowszechniania wiedzy o prawach ucznia oraz jednoczesnego tworzenia jak najlepszych warunków w szkole do ich przestrzegania jest powołanie i praca **Rzecznika Praw Ucznia**.

Rzecznik Praw Ucznia to osoba, która – w sytuacji naruszenia praw ucznia przez nauczycieli – interweniuje upominając się o naprawienie szkody. Uczniom przysługuje szereg praw, które szczegółowo zapisane są w statucie szkoły. Dokument ten powinien także zawierać procedurę odwołania się, złożenia skargi w sytuacji złamania prawa. Rolą Rzecznika jest wspieranie osoby, czującej się poszkodowaną, w dochodzeniu jej praw.

Tak o procesie wyboru Rzecznika Praw Ucznia w liceum z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Garwolinie mówi Pani Wice Dyrektor: *Ogłosiliśmy, że będzie wybór Rzecznika Praw Ucznia wśród nauczycieli. Powiadomiliśmy miesiąc przed wyborami, przez Internet, radiowęzeł, uczniowie z samorządu chodzili po klasach i ogłaszali. Nauczyciele mieli polecenie, żeby na godzinach wychowawczych się zastanowili. Każda klasa miała wybrać 5 osób, które według nich będą najlepszymi kandydatami. Następnie zrobiliśmy listę i wybraliśmy te osoby, które miały najwięcej głosów. Z tych osób został wybrany w głosowaniu uczniów Rzecznik.*

Rzecznikiem Praw Ucznia może być jeden z uczniów, nauczyciel, albo para uczeń – nauczyciel. Ten trzeci model wart jest szczególnego polecenia, ponieważ zapewnia dobry kontakt z obiema stronami – uczniami i nauczycielami. By Rzecznik sprawnie wypełniał swoją rolę, ważne jest by był dostępny dla uczniów: każdy powinien wiedzieć w jaki sposób przekazać mu informację o swoim problemie. Mogą to być dyżury w stałych terminach, w znanym miejscu w szkole. Można także rozpowszechnić namiary e-mailowe czy telefoniczne i spotykać się z rzecznikiem po wcześniejszym umówieniu. Rzecznik, po przekazaniu mu sprawy, powinien mieć określony czas na jej załatwienie.

Ważną rolę Rzecznika powinno być upowszechnianie w szkole wiedzy o prawach ucznia, zachęcanie do zapoznawania się z prawami, szczególnie tymi zapisanymi w statucie. Można to robić na początku roku szkolnego, poprzez akcję informacyjną: obwiesić szkołę plakatami, na których wymienione będą najważniejsze prawa ucznia. Warto także zadbać, by w bibliotece było kilkanaście egzemplarzy statutu. Dobrym i tanim pomysłem jest także zeskanowanie statutu oraz przesłanie go e-mailem do jak największej liczby uczniów i nauczycieli.

Powołując w szkole Rzecznika Praw Ucznia należy pamiętać o jasnym i precyzyjnym sformułowaniu kompetencji i zasad jego pracy, a także o ich upublicznieniu wszystkim uczniom. W liceum z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Garwolinie opracowano regulamin powołania i działania Rzecznika Praw Ucznia, w którym określono podstawę prawną jego działania, ustalenia programowe, organizacyjne, tryb jego wyboru oraz regulamin jego pracy.

Ad 3.) Realizacja projektów

Partycypacja uczniów w życiu szkolnym może doskonale realizować się poprzez organizowanie przez uczniów przedsięwzięć przez nich inicjowanych oraz wdrażanych.

Przedsięwzięcia, takie jak organizacja szkolnej dyskoteki czy konkursów sportowych, mogą być realizowane metodą projektów – zamkniętych całości.

W początkowej fazie krystalizacji pomysłów uczniów warto sobie odpowiedzieć na następujące pytania:

- Co zrobić, by nasz pomysł i, przede wszystkim, jego realizacja były wyjątkowe? Na takiej podstawie musi wyłonić się pomysł na imprezę i jej cel. Należy uzmysłowić sobie po co podejmujemy określone wysiłki.
- Jakie działania należy podjąć by możliwa była realizacja naszego pomysłu? Konieczne jest wypunktowanie tych działań.
- Jakimi niezbędnymi środkami dysponujemy, które konieczne są do urzeczywistnienia projektu? (materialne zasoby, ludzie, ich pomysły, sprzęt itp.).
- Co jeszcze trzeba pozyskać? Z jakich źródeł? – lista sprzętów, dokumentów itp.
- Kto może być naszym sojusznikiem? Należy zrobić listę potencjalnych współpracowników, doradców, nauczycieli, którzy mogą nam pomóc w realizacji naszego pomysłu.
- Należy zastanowić się jakie problemy mogą się pojawić w czasie realizacji projektu i jak im będziemy mogli przeciwdziałać.
- Trzeba opracować harmonogram działań, określić kto co ma robić krok po kroku, by osiągnąć zakładany cel.

Jak już przemyśleliśmy wszystkie te kwestie i odpowiedzieliśmy na postawione powyżej pytania, możemy działać!

Projekty mogą dotyczyć nie tylko uczniów szkoły, ale także społeczności lokalnej. Projekty na rzecz społeczności szkolnej mogą stanowić nie tylko apele okolicznościowe np. z okazji Dnia Edukacji Narodowej, ale także organizowanie spotkań edukacyjnych z przedstawicielem policji, straży pożarnej, władz samorządowych, badanie opinii uczniów np. na temat znajomości prawa oświatowego, praw uczniów. Ważną częścią działań reprezentacji samorządu uczniowskiego może stanowić organizowanie przedsięwzięć rozrywkowych – dyskotek i konkursów.

Samorząd uczniowski nie musi ograniczać swojej działalności do budynku szkoły. Bardzo cennymi i ciekawymi inicjatywami podejmowanymi przez samorząd uczniowski są projekty, które „wychodzą ze szkoły” i realizowane są na rzecz społeczności, w której uczniowie żyją. Może to być np.: współpraca z instytucjami publicznymi na zasadzie wolontariatu, a dotycząca pomocy w rozwiązywaniu jakiś ważnych problemów dla społeczności np.: pomoc lokalnym domom dziecka, angażowanie się w działania lokalnych organizacji pozarządowych (np. pomagających chorym, zajmujących się opieką nad schroniskiem koni, psów).

Aktywność w postaci realizacji przez samorząd uczniowski projektów jest legitymizowana dzięki zapisowi w paragrafie 55 ustawy o systemie oświaty, który gwarantuje uczniom „prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem”.

Ad 4.) **Debaty szkolne**

Jednym z ważnych zadań osób zaangażowanych w prace na rzecz samorządu uczniowskiego może być **organizowanie debat**. Ich rolą jest umożliwienie ćwiczenia się uczniów w formułowaniu własnych opinii, wyrażania ich, wymieniania poglądów oraz dochodzenia do wspólnego stanowiska. Debaty są okazją do wspólnego namysłu uczniów i nauczycieli nad najważniejszymi problemami szkoły i możliwymi ich rozwiązaniami.

Dyskusja powinna poruszać kwestie dotyczące życia szkoły i zakończyć się wypracowaniem rekomendacji, ułatwiających rozwiązanie problemu i wprowadzenie zmian. By debata była udana, kluczowe jest sformułowanie jej tematu, najlepiej odnoszącego się do jakiegoś problemu szkolnego, np.: „zbyt dużo sprawdzianów w tygodniu”.

Do udziału w debacie warto zaprosić wszystkich uczniów i nauczycieli. Należy zapewnić odpowiednio dużą salę, nagłośnienie. Trzeba wyznaczyć osobę, która będzie prowadziła debatę. Konieczne jest określenie czasu dyskusji, np.: dwie godziny. Wypowiedzi muszą mieć określoną długość, np.: 2 minuty. Ważne jest także by w czasie debaty zarezerwować czas na wypracowanie rekomendacji, czyli propozycji tego jak zmienić niekorzystną sytuację.

Po zakończeniu dyskusji warto przygotować sprawozdanie z niej albo po prostu notatkę, zawierającą najważniejsze argumenty oraz propozycje rozwiązań danej kwestii. Taki dokument nadaje się do przekazania go dyrekcji szkoły. Dzięki temu opinia uczniów będzie wyraźnie słyszalna i odnotowana w dokumentacji szkoły.

Debatowanie jest trudną sztuką. Dlatego warto wprawiać się w niej poprzez systematyczne organizowanie takich dyskusji, np.: raz w miesiącu. Dobrze jest wcześniej zbierać propozycje tematów do omawiania, na przykład poprzez ankiety, rozmowy, ale także poprzez informacje zebrane ze skrzynki zaufania. Ważne jest, by za każdym razem nagłośnić debatę odpowiednio wcześniej tak, by chętni mogli sobie temat przemyśleć, przygotować argumenty i swoje wystąpienia.

W Zespole Sportowych Szkół Ogólnokształcących w Gdańsku, w ramach realizacji projektu „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”, zorganizowano debatę uczniów z trenerami. Dyskusja ta spotkała się z ogromnym zainteresowaniem i entuzjazmem młodzieży. Tak naprawdę była dla uczniów pierwszą okazją spojrzenia na swoich wymagających trenerów z innej perspektywy. Perspektywy, która pozwoliła ujrzeć młodzieży swoich trenerów jako pasjonatów, wzory do naśladowania w swoich dziedzinach sportowych oraz dorosłych, którzy chcieli im przekazać pewną postawę wobec sportu, nauki ale też życia. Debatę ta była bardzo znaczącym wydarzeniem w życiu szkoły, zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Po dyskusji „w powietrzu” wisiło większe wzajemne zrozumienie i szacunek.

Uczestnicy projektu - GDAŃSK:

XI Liceum Ogólnokształcące
przy Zespole Sportowych Szkół Ogólnokształcących
im. Janusza Kusocińskiego w Gdańsku,
ul. Czyżewskiego 30 A, 80-336 Gdańsk

Uczniowie:

Natalia Lenkiewicz
Natalia Kacprzak
Karolina Glinkowska
Agata tyczyszyńska
Marcin Kreft
Marcin Markowski

Nauczyciele:

Tomasz Warczak, Wiesława Gawrońska



4. Informacja o projekcie „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”

Opis modelu powstał na podstawie wniosków z realizacji projektu „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”, a także w oparciu o wyniki badania ewaluacyjnego przeprowadzonego w 4 szkołach biorących udział w projekcie.

W projekcie brały udział: XI Liceum Ogólnokształcące przy Zespole Sportowych Szkół Ogólnokształcących w Gdańsku, XXXIII Liceum Ogólnokształcące w Warszawie, Liceum z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Drezdenku, Liceum z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Garwolinie.

Celem projektu było przeciwdziałanie zjawisku korupcji, lecz nie poprzez uczenie o tym, czym jest korupcja. Naszym zdaniem zbyt częste mówienie o korupcji przyzwyczajają do tego pojęcia, oswaja z nim, a w rezultacie zmniejsza wrażliwość na wspomniane zjawisko. Uważamy, że skutecznym działaniem antykorupcyjnym jest przyzwyczajanie młodych ludzi – przyszłych obywateli – do obcowania z przejrzystymi instytucjami państwa, w tym wypadku ze szkołą. W projekcie na szkołę spojrzeliśmy jako na instytucję, w której uczniowie występują w relacji obywatel – państwo.

Naszym zdaniem sprawnie działający samorząd uczniowski jest sposobem na zwiększenie przejrzystości funkcjonowania środowiska szkoły.

Cel projektu realizowaliśmy poprzez stworzenie narzędzia – modelu pracy samorządu uczniowskiego, na który składają się działania polegające m.in. na organizowaniu konsultacji decyzji podejmowanych przez dyrekcję, a interesujących dla młodzieży, analizowaniu dokumentów szkolnych, upowszechnianiu wiedzy o ich zapisach wśród uczniów szkoły, prowadzeniu debat podejmujących ważne dla społeczności uczniowskiej kwestie.

Przebieg projektu:

Działanie 1 – Przygotowanie samorządów uczniowskich do wdrożenia modelu „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”.

W ramach realizacji tej części projektu w marcu 2008 odbyło się szkolenie, w którym wzięli udział zaproszeni przez nas przedstawiciele samorządów uczniowskich wraz z opiekunami. Celem szkolenia było przygotowanie samorządów uczniowskich do praktycznego wdrożenia modelu sprawnie działającego samorządu. Na szkoleniu poruszaliśmy kwestie tego, w jakiej kondycji jest obecnie samorząd uczniowski, jakie ma uprawnienia, jakie mogą płynąć korzyści z jego dobrze zorganizowanego działania, kto może być jego sojusznikiem. Istotną kwestią była również odpowiedź na pytanie w jaki sposób samorząd może sprawić, żeby szkoła stała się przejrzystą przestrzenią publiczną, czyli: w jaki sposób samorząd może reprezentować i artykułować interesy uczniów, realizować projekty, rozwiązywać problemy uczniów, organizować dyskusje na tematy ważne dla młodych ludzi.

Działanie 2 – Wdrożenie modelu „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”.

W tym działaniu młodzież, przy pomocy opiekunów, wdrażała w swoich szkołach wypracowany na szkoleniu model działania samorządu uczniowskiego oraz opracowany wspólnie plan działań.

Działanie 3 – Ewaluacja i opis modelu. Wypracowany i wdrożony model działania samorządu uczniowskiego poddaliśmy ewaluacji. W każdej szkole przeprowadziliśmy zogniskowany wywiad grupowy z przedstawicielami samorządu uczniowskiego, 5 indywidualnych wywiadów pogłębionych z nauczycielami oraz 40 ankiet z uczniami.

Działanie 4 – Upowszechnienie modelu „Szkoła – przejrzysta przestrzeń publiczna”, poprzez druk publikacji w nakładzie 1000 egzemplarzy, a następnie jej dystrybucję do Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli w całej Polsce.

Nota o autorach

Olga Napiontek

sekretarz zarządu, socjolożka, doktorantka w Instytucie Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, studia w Warszawie i w Bielefeld (Niemcy). Absolwentka Szkoły Praw Człowieka Fundacji Helsińskiej, z uprawnieniem do prowadzenia działań edukacyjnych w dziedzinie praw człowieka.

Joanna Pietrasik

Prezeska Zarządu Fundacji Civis Polonus.
Z wykształcenia politolożka (Instytut Stosunków Międzynarodowych UW) oraz etnolożka (Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW). Stypendystka Fundacji im Heinricha Boella. Posiada wieloletnie doświadczenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi: Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacją Wspomagania Wsi, Stowarzyszeniem BORIS. Absolwentka Szkoły Praw Człowieka Fundacji Helsińskiej, z uprawnieniem do prowadzenia działań edukacyjnych w dziedzinie praw człowieka. Absolwentka Szkoły Trenerów Organizacji Pozarządowych (STOP). Specjalistka W Programie „EURO-NGO” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Fundacja Civis Polonus działa od 2004 roku.
Jej celem jest rozwijanie postaw obywatelskich
umożliwiających jednostkom kreowanie świata,
w którym żyją.

Naszym zdaniem dobre państwo
jest wspólnotą otwartych, kompetentnych,
zaangażowanych obywateli.

Otwarci to ludzie lubiący innych, wrażliwi, ufni,
umiejący budować więzi międzyludzkie.

Kompetentni obywatele to tacy, którzy znają
swoje uprawnienia, wiedzą, jak z nich korzystać.
To partnerzy administracji publicznej,
a nie jej petenci.

Zaangażowani, czyli wierzący w to, że ich
udział w życiu wspólnoty ma sens, troszczący się
o jej stan oraz przyszłość, gotowi do brania
odpowiedzialności za siebie i innych.

Fundacja realizuje projekty umożliwiające
młodym ludziom wchodzenie w rolę aktywnych
obywateli na poziomie lokalnym, regionalnym,
krajowym i europejskim.

Ważnym obszarem działań Fundacji jest
edukacja obywatelska, w tym edukacja regionalna.